

6x.2 P.71
An. I-1931 - Nr. 3, 4-5

SATUL ȘI ȘCOALA

REVISTĂ LUNARĂ PENTRU
EDUCAȚIE ȘI ÎNVĂȚĂMÂNT

S U M A R U L :

<i>Gh. Bogdan-Duică.</i> Gh. Barț la școala din Trăscău	49
<i>C. Sudețeanu.</i> Satul și tradiția	50
<i>Dr. Od. Apostol.</i> F. W. Sanderson	51
<i>V. Lazăr.</i> Dela un curs de vară din Germania	54
<i>I. Constantinescu-Delabaia.</i> Gandhi	55
<i>A. Pampu.</i> Reformatorii învățământului contimporan	57
<i>Zoica Boerescu.</i> Organizarea grădiniilor de copii din Belgia	59
<i>Ana C. Iencica.</i> Lecție de gramatică	62
<i>D. Goga.</i> Indreptări	64

PAGINA LITERARĂ:

<i>I. Petrovici.</i> O lecție model	65
<i>I. Ch. Schiță</i> monografică asupra Lujerdului—Someș	67

CRONICA :

Serviciu de informații. — Edison. — Inscrierea învățătorilor la Universitate. — Reorganizarea cercurilor culturale. — Consiliul General de Instrucție. — Masa din clasă. — Moartea Profesorului V. Barbat — Colabo. are. — Din galeria marilor pedagogi. — Examenul de definitivat. — O sărbătorie. — Din vieța pădurilor (C. I.)

Satul și Școala

Redactată de :

Constantin Iencica și Dimitrie Goga.

Paginația N-rului 2 al revistei s'a făcut greșit. Trebuia să înceapă cu pag. 25 și să continue până la 48. Nrul 3 începe cu pag. 49.

Carnetul Administrației.

Au plătit abonamentele

Din orașul și jud. Cluj: Elena Șenchea, Școala de aplicație de fete; Gh. Predan, Someșeni; Gafița Capriș, Cluj; I. Székely, Viștea; Gabi Pop, Aghireș; Vict. Dumitrescu, Cluj; Prof. Florica Sandu, Cluj; Otilia Marian-Vaida, Camăraș; Elevele cl. VII. Școala normală Cluj; A. Csöregi, Cluj; P. Țurcanu, Florești; V. Marchiș Feleac; Gh. Sion, Cluj; V. Călugăru, Aghireș; I. D. Ioan, Juriul de câmpie; V. Moldovanu, Cojocna; I. Turcu, Hida; Lia Gotea, Cluj; A. Dordai, Colonia Iic; Lia Moldovan, Hida; Gh. Pleș, Mociu; T. Habor, Sânmihaiul de câmpie; I. Bőndi, Isvorul Crișului, T. Lungu Bociu Calta; Alex. Ilieș, Cluj.

Din jud. Mureș: L. Părcălab, Gh. Ilian, I. Hancu, Tg.-Mureș; I. Botea, Ana Varo, Gurghiu; Școala primară, Teaca.

Din jud. Turda: Elisabeta Marcu, Orosia; Ana Todea, Albac; C. Hirian, Lunca Mureșului; P. Zdrehuș, Copăceni; L. Ardeleanu, Găbud; Maria Mihon, Cămpeni; S. Balint, Vidolm; I. Bognovschii, Litenii de sus.

Din jud. Brașov: N. Savuțiu, Apața; Emil Reit, Brașov; V. Fărcaș, Satu-lung; Maria Iarca, Cernatu; N. Pană, Satulung.

Din jud. Treiscaune: D. Morariu, Sft. Gheorghe, N. Vleja, Covasna; I. Balea, Ghelintă; Gheorghe Aladar, Lemnia; Școala primară, Surcea.

Din jud. Someș: A. Anghel, Unguraș; I. Călugăr, Fizeșul Gherlei.

Din jud. Năsăud: I. Costea, Bistrița; I. Ciurea, Tiha Bărgăului.

Din jud. Sibiu: Școala primară, Turnișor.

Din alte județe: Prof. T. Mager, Arad; Isidor Păunescu, Stirbeț, Vâlcea; Samoilă Dumitru Băești, Ardeni-Buzău; Zoica Boerescu, București; N. Aidilă Padina, Mehedinți; Lodovica Ancean-Sălaj.

Rugăm achitați abonamentul. Cine nu poate pe întreg anul, îl primim cu bucurie și pe jumătate de an.

GH. BARIȚ LA ȘCOALA DIN TRĂSCĂU.

În autobiografia sa, Bariț spune că a avut dascăl pe Pavel Sebeș.

După Szinnyei (Magyar irók, vol. XII, coloana 809). Sebeș a fost rector din 1812 (Aprilie 24) până'n 1814 (Aprilie 24), când s'a pensionat. Dar în 1850, Consistorul l-a numit iarăș rector provizoriu (la Turda); din 1856 a fost numai dascăl; în 1857 s'a întors la Trăscău, unde a murit în 1864, în vârstă de 78 de ani. Deci se născuse în anul 1786, în Soimușul Mic.

El propunea în clasa de sintaxă.

Limba de propunere eră latinească.

Gradele erau: Incepători, silabiști, cititori; decliniști, comparaști, conjughiști, etimologiști, sintaxiști. Sintaxiștii erau clasa a II-a gimnazială. Elevii cari terminau sintaxa plecau la Turda sau la Cluj, în clasa de poezie.

Ce-a'nvățat Bariț în clasa de sintaxă se știe: Sintaxă (după gramatica lui Molnár), Cornelius Nepos, nemțește (puțin), catehismul cel mare (caracteristic), aritmetică, geografie (Europa și Asia); stil; cântări.

Sebeș Pál eră — după *Keresztény magvető**) — unul dintre dascălii cu nume ai țării. Eră sever; punea temei pe educația morală, relativ la care a scris și o carte: *Praeceptum morum*.

Titul complet al acestei scrieri este *Erköltsi Tükör vagy A betsületes és tsinos magaviseletnek szabállyai (Praeceptum morum). Thorotzkon 1836. Sebes Pál által. Nagy Enyeden.*

În prefața apare maxima *Virtus, non genus nobilitat quemdam*. În acest sens se scriu o serie de povețe formulate

scurt, numerotate. Iată un exemplu: *Éktelen dolog nagy haját nevelni; azt mondja Szent Pál 1: Corint 11—14 v. Cam naiv.*

În timpul mesei, Sebes mângâia pe elevii săraci cu niște viersuri ce le rostiă plimbându-se pe lângă masă:

Comedite ex allatis
Quae sunt apposita gratis
Sed si non fuerit satis
Mementote paupertatis.

Chiar așa!

Și, totuși, eră și'n alt fel.

În acelaș an al revistei citate, sunt tipărite niște scrisori de Brassai Samuel, preot în Sân Mihaiul de jos, din anii 1830—1836, către Sebes. Din scrisori reiese că Sebes avea și interese mai înalte. Sebes citiă revista *Tudományos Gyűjtemény*, pe care Brassai i-o cerea s'o citească și el. Brassai scria despre Döbrönte și publicațiile acestuia; despre Basedow și Campe; despre gazeta lui Pethe (din Pesta), despre alta din Cluj, cărora le-ar preferi pe *Társalkodo*.

Spiritual Brassai povestiă o realitate comică: cunoscuse un Ungur, care număra anii după numărul de pipe ce le folosiă câte un an; care aveă o colecție mare. De ce n'a avut una? Și de ce nu a cumpărat cărți pentru prețul celorlalte? În astfel de mediu, Sebeș și mai mult Brassai erau excepții rare.

Așa'n anul 1830.

În anul 1832 corespondența lui Brassai amintește lecturile lui Sebeș: Fáy, despre educație. Pela anul 1836 — Bariț de mult nu mai eră pe-acole

*) *Keresztény magvető*, vol. XXVII (1892) 1—199.

scrisorile vorbesc despre Montesquieu, Lafayette, Niemeyer, Salzman — pe care la noi îl traduse mai târziu Andrei Mureșanu.

Între 1830 și 1836 aceiași se ocupaseră (1831) și cu Szécheny (Hitel, Világ).

Ba odată este amintit și Kant!

Cel ce la 1831 și 1836 aude bucuros despre alesele spirite amintite, a trebuit să fie cineva și pe când Barîț îi eră elev tinerel. Ce-i va fi rămas acestuia din Sebes — nu se știe, sau eu nu știu.

G. Bogdan-Dulea

SATUL ȘI TRADIȚIA.

Din ce în ce se accentuează astăzi mai mult deosebirea dintre sat și oraș, până a se face din ele două tipuri sociale caracteristice. Iar pedagogia vrea să utilizeze această diferențiere, spre a purcede la o adaptare a învățământului după caracteristica fiecărui tip — școala de la sat și școala dela oraș.

Lăsând acum la o parte latura pur pedagogică a chestiunii, care a fost tratată mai des în timpul din urmă, am vroi să atragem atenția asupra rolului tradiției în viața satelor noastre. Fără îndoială, problema este prea complexă, spre a putea fi tratată într'un cadru prea restrâns. De aceea ne vom referi cu deosebire la un aspect din rolul tradiției în viața satelor noastre.

Mai întâiu, ce este tradiția? În înțeles larg, tradiția înseamnă sau denumește *ceace este sau devine comun la toți indivizii dintr'un grup social sau o comunitate*. Tradiția, prin esența ei, este raportată și se definește *față de trecut*, căci ea cuprinde experiența înaintașilor noștri. Ea este, cum vorba însăși din latinește o arată, *predarea experienței*, pe care *alții au făcut-o pentru noi* și care ne dispensează într'o măsură să refacem prin noi înși-ne acea experiență primită deagata. Tradiția este pentru grupul colectiv și pentru societate ceace este automatismul în viața individuală, care e învățat și înmagazinat în organizația individuală, fără a o mai pune pe aceasta la fiecare pas în situația *de a reacționa deosebit* la impresiile dinafară. Tradi-

ția este o reacțiune globală a grupului social în vederea conservării sale. Iar de oarece conservarea aceasta nu apare prin nimic mai garantată decât prin exemplul înaintașilor, care *au putut să dureze*, singurul criteriu al tradiției este de a călca pe urmele înaintașilor, legătura trecutului este o certitudine mai mare decât oricare alta. În sensul acesta, orice societate sau orice popor trăiește printr'un minimum indispensabil de tradiție.

Dacă pornim dela aceste considerații principale asupra tradiției, e ușor de înțeles rolul ei în viața satelor noastre. Satul are o structură socială uniformă, căci el nu cunoaște diviziunea muncii sau o cunoaște mai puțin decât orașul. În cazul satelor noastre, o singură ocupație, munca pământului, este comună întregii comunități a satului. Prin ocupația aceasta exclusivă țăranul sau săteanul este legat deopotrivă de pământ ca și de trecut, căci pentru el ambele formează o unitate simbolică, simbolul conservării sale. Iar cum pământul este valoarea cea mai statornică, ferită de toate fluctuațiile de opinie, țăranul este tradiționalist din fire, adică reacționează totdeauna în conformitate cu trecutul, care e cristalizat în obiceiuri sau datini.

Chestiunea însă se pune astăzi, pentru țara noastră, dacă mai putem rămâne cu o pătură rurală atât de numeroasă în făgașul neschimbat al tradiției, dacă o adaptare nu e posibilă sau chiar necesară pentru orientarea

de viață ca stat modern, așa cum voim să fim. De sigur că soluțiile pot fi fe-
durate, însă soluția cea nimerită nu
poate fi decât una, care să utilizeze
tradiția și spiritul tradiționalist al ță-
ranului român. Ori și ce adaptare, care
ar pleca dela atte date, este dinainte
neisbită și chiar riscată. Pentru gă-
sirea însă a soluției juste se cere, din
partea conducătorilor, o cunoaștere
adâncă a *complexului tradițional*, în
care a trăit și s'a dezvoltat acest neam
cu o structură și o civilizație exclusiv
rurală. Ori și ce încercare de reformă,
spre a reuși, trebuie să dea viață tradi-
ției, să apeleze la ceea ce este viu în
ea. Căci tradiție nu însemnează nu-
maidecât inerție, ci este albia, în care
s'a mișcat de veacuri sufletul poporu-
lui, iar conducătorii acestuia trebuie
să meargă în sensul curentului, care
ridică continuu sufletul neamului din

adâncimile istoriei și-l amplifică. De
aceea este aici, mai presus de toate,
o operă de educație, de educație mul-
tiplă neapărat, însă fundamental simplă
ca și formula dezvoltării sufletești a
unui neam aproape numai de țărani.
A găsi formula acestei educații, con-
formă cu formula dezvoltării sufletești
a neamului nostru, a fost străduința
anilor din urmă a tuturor conducăto-
rilor, mai ales când ei s'au aplicat la
învățământ și educație...

Nimeni însă nu era mai chemat pen-
tru această operă și străduință decât
D-I N. Iorga ca Ministru al Instruc-
țiunii, cu pătrunderea vie a trecutului,
prin care neamul s'a conservat, iar
totodată a posibilităților de înviere a
ce-a fost mai bun din acest trecut.

C. Sudețeanu.

BCU Cluj / Central University Library (Galeria marilor pedagogi.

F. W. SANDERSON.

Sanderson a fost directorul vestitu-
lui colegiu din Oundle (Anglia), timp
de 30 de ani neîntrerupți, în care timp
acel colegiu ajunsese la o prospe-
ritate extraordinară.

H. G. Wells, care a scris o carte
strălucită *) asupra acestui educator
modern, îl consideră ca cel mai mare
om al timpului și are un cult pentru
memoria lui.

Caracterul lui *Sanderson* oferă un
amestec simpatic de subtilitate și de
simplicitate, de generozitate, de îndrăz-
neală, de imaginație și de tenacitate.

Sanderson, fire inteligentă, muncitor
și ambițios, a ajuns să considere
școala ca un centru de o completă
reorganizare a vieții civilizate.

*) H. G. Wells, Un grand éducateur mo-
derne, Sanderson directeur du Collège d'Oun-
dle, Alcan, Paris (trad. franceză).

Sanderson s'a născut în 1857, doi
ani înainte de apariția operei „Ori-
gina speciilor“ de *Darwin*.

Sanderson și-a făcut studiile la Uni-
versitatea din *Durham*, unde se dis-
tinge la teologie și matematici, iar la
Cambridge la științele naturale.

A fost repetitor și conferențiar la
colegiul universitar din *Girton*, apoi
profesor de fizică la colegiul de băieți
din *Dulwich*. Dela 1890—1922 funcțio-
nează ca director al colegiului din *Oundle*.

Acest colegiu datează dinainte de Re-
formă. Un anume Ioan Wyatt a donat
burgului *Qundle* în 1485, avere pentru
a întreține un profesor de școală.

Principalele surse ale colegiului însă,
vin dela *Willian Laxton*, lord-maire al
Londrei și dela sindicul unei corpo-
rații care a lăsat legate considerabile
în 1556, cu obligația de a întreține în
orașul *Oundle*, o școală.

De atunci până azi, acea corporație are grijă de școala din *Oundle*.

Prima epocă de prosperitate a colegiului e întreruptă în a $\frac{2}{4}$ a secolului XVII din cauza ciumei și a unui foc mare, ce a distrus imobilele fundației Laxton.

În 1870, în timpul directoratului Drului *Stansbury*, revine la normal.

Dela 1880—1890 direcția școalei e dată reverendului *H. St. J. Reade*.

După el vine *Sanderson*.

Sanderson nu-i orator elocvent, ci un causeur prolix și uneori confuz; coleric, pedepsește imediat aspru, bizar, în afară de tradiție, dar foarte simpatic și pătruns de o înaltă dorință de a fi de folos umanității.

Pe măsură ce elevii săi au început să-l cunoască, a dispărut din școală și bătaia. Școala devine veselă și însoțită, dar serioasă. *Sanderson* se grăbia să vie în ajutorul tuturor. Deviza lui era să descopere valoarea elevului, să-i ajuți dezvoltarea, să-i dai ocazie să creeze.

Pentru el, munca școlară trebuie să fie în relație cu viața copilului de acasă, trebuie să devie parte integrantă a vieții colectivității. Munca școlară trebuie să tindă să fie în serviciul umanității și să se preocupe de necesitățile vitale ale colectivității.

Pentru aceasta, *Sanderson* pretinde ca învățământul științific să-și implante rădăcinile în știința aplicată, căci de ea depinde viața noastră individuală și socială.

Știința, zice *Sanderson*, este esențialmente creatoare și cooperativă, ea e orientată spre viitor și schimbare, ea insistă asupra adevărului, ea pretinde cercetători și experimenterii, ea nu-i bazată pe autoritate.

Concurența care domnește azi în lumea industrială are consecințe dezastroase. Toți patronii se sbat, dar zadarnic, pentru că sunt prizonierii unui sistem.

Toată lumea pricepe că ceea ce distruge viața creatoare, inventivă, e concurența și face un rău general și cu toate acestea spiritul de rivalitate domnește nu numai în comerț și diplomatie, dar și în școli, subliniază *Sanderson*. Metodele de învățământ întrebuițate fac aproape întotdeauna apel la instinctele de competiție și de posesiune. Instinctul de posesiune nu are nici una din calitățile vivifiante ale instinctului creator.

Cu aceste gânduri, *Sanderson* preconizează alte căldri de școală, o organizare nouă a învățământului, o ierarhie nouă a studiilor: gândirea științifică să domine școala întreagă.

Sanderson cere restaurarea viitoare a colectivismului, nu prin revoluție, ci prin dezvoltarea graduală a spiritului creator în lume.

Dela 1900, colegiul din *Oundle* s'a mărit repede. I s'au construit laboratoare, s'a adăugat la program: agricultura și biologia. Numărul elevilor în 1920 ajunge la 600.

Sanderson a înțeles că interesul comun este un stimulent infinit mai nobil și mai fecund decât dorința de a fi primul clasificat într'o clasă sau în colegiu. Din acest spirit, a născut societatea de lectură științifică. Aci se expuneau aparate făcute de însuși elevii, se culegeau datele necesare, se muncia săptămâni întregi în afară de orele de program, pentru ca să se expune clar și precis o experiență, o invenție, o descoperire. Această muncă se făcea colectiv.

Matematica nu consistă — la colegiul din *Oundle*, din o serie de exerciții abstracte, ci atacă probleme concrete puse în atelierile și laboratoarele școalei, soluția lor devenind un real stimulent de muncă.

Sanderson dădea atențiune mare muzicii. Nu dispensa pe cei ce „nu au ureche”. Li băga pe toți în cor.

La literatură și istorie a introdus sistemul muncii în echipă. Această

metodă a produs o profundă transformare a spiritului școlii. Istoria o preda în laboratorul istoric unde elevul găsea cărți, documente, fotografii, etc.

Sanderson spunea mereu: „*Dacă înțelegi trecutul, vei înțelege și viitorul*”.

A început să însuflească școala un spirit creator. Cu acest spirit ieșiau elevii din școala aceasta în vâltoarea vieții.

Colegiul din Oundle, în timpul războiului, s'a transformat într'o excelentă uzină de munițiuni, în cari 2 ani de-arzându, tinerii au lucrat în 2 echipe: una de dimineață și una de seară: Elevii lucrau câte un trimestru întreg la fiecare secție: turnătorie etc. La acest colegiu se făceau foarte utile cercetări chimice, se făceau analize de terenuri agricole pentru a veni în ajutorul fermierilor din vecinătate, exploata o fermă, etc. Un elev dela colegiul din Oundle trebuia să știe că industria are ca obiectiv viața, o viață mai bogată, pentru toți oamenii.

În rezumat, școala dela Oundle prepara oameni pentru lumea de mâine. Datoria profesorului — zice Sanderson — să organizeze astfel școala ca fiecare școlar să-i dai posibilitatea să-și valorifice aptitudinile sale particulare. O școală ca orice altă colectivitate, este corpul prin intermediul căruia lucrează spiritul și acest corp trebuie să devie suplu, viguros, energic.

Școlile sunt câmpuri folositoare de experiență pentru școala mare a vieții industriale.

În orele sale de religie, Sanderson sublima mereu: „Să nu punem în evidență niciodată greșala vreunui școlar: să nu blamăm cu ușurință greșelile; să nu vorbim de rău pe nimeni, fiecare copil trebuie cunoscut în ce are mai bun, nu prin defectele sale. În diferite ocaziuni acest pedagog mare spunea: Viața frumoasă creatoare progresează lent dealungul veacurilor, dar va triumfa.

Școala trebuie să devie un microcosm reprezentând lumea nouă. Un microcosm experimental unde să fie puse la încercare: criteriile, imperati-vele, legile, judecățile, organizările și scopul unei lumi nouă. Aceasta nu-i o utopie, dar se cere o muncă aspră și sacrificiu.

Din școală trebuie să înceapă călătoria pentru adevărata viață, viață pe care Sanderson o compară cu un fluviu al cărui curs e imposibil de oprit: Curge lent, primește numeroși afluenți, înaintează maestos spre estuarul care se lărgeste și se întinde magnific, vărsându-și valurile în oceanul vast.

La colegiul din Oundle scopul suprem nu-i să se îmbuibe elevul de cunoștinți, ci să acționeze. Pentru viață e nevoie de o neîncetată muncă a spiritului, de o dorință arzătoare de a cunoaște lucrurile nouă ce ne apar la orizontul lumii noastre.

Elevii colegiului din Oundle s'au remarcat în timpul războiului cel mare ca ofițeri cu calități practice superioare și patrioți superiori. Trei au fost decorați cu cea mai mare medalie „Victoria”. Copilul cel mai mare al lui Sanderson a murit în Aprilie 1918, rănit în luptele de la Lys. Era inginer și profesor la Naval Royal College. În el, tatăl său vedea pe eventualul său succesori.

Războiul dete o nouă orientare activității lui Sanderson. El deveni un fel de om de Stat amator. Ajunse propagandist iscusit.

Sanderson nu a vrut să moară înainte de a vedea ridicată „Casa sau școala viitorului. Templul lumii” în care să figureze mărturia efortului uman în trecut: invenții, descoperiri, un muzeu de istoria muncii și producției, probleme economice ce se pun umanității.

Materializarea acestei case ideale visate de Sanderson și de prietenul său intim Alfred Yarow — construc-

tor de nave s'a făcut — cu durere — sub forma unui fiasco arhitectural.

După moartea lui *Sanderson*, noul director, profesor dela Eton, nu a făcut ce trebuia și a lăsat cu limbă de moarte să se facă, strălucitul pedagog al Angliei și al lumii.

Sanderson a mai conceput și o capelă vastă care să comemoreze sacrificiul vechilor elevi morți în război, un loc de profundă meditație.

Sanderson — din nenorocire — moare subit în vara anului 1922, în sala de conferințe de la University-College din *Londra*, în timp ce, în picioare, pronunța ultimele cuvinte dintr'o alo-

cuțiune adresată Uniunii naționale a muncitorilor științei. Titlul conferinței sale era: „*Datoria științei în serviciul umanității în era nouă*“. Ea cuprindea recapitularea opiniunilor sale cele mai caracteristice. Preparase conferința cu multă grijă și dragoste.

Și—așa... frumos, la catedra profesorală, după ce și-a sfârșit mesajul său, a trecut întru cele veșnice, această forță, acest om cu totul devotat binelui omenirii, această figură ce nu va fi niciodată ștearsă din galeria pedagogilor mari ai omenirii.

Dr. Od. Apostol.

DELA UN CURS DE VARĂ DIN GERMANIA.

Învățătorilor noștri le sunt cunoscute cursurile pedagogice de vară, mai ales că nu demult am avut unul și la noi, în Brașov. În Germania, ținerea acestor cursuri e obiceiul vechiu și la unele din ele, mai ales ale răposatului profesor Rein din Iena, luau parte unori și profesori din România.

Ideile pedagogice, începând din jumătatea a doua a secolului trecut, ne veniau din Germania. Ajunge să amintim școala lui Herbart, care a avut la noi ucenici pe Ion Popescu, Petru Șpan, Velovan ș. a. și a stăpânit știința pedagogică până în timpul războiului. După războiul cel mare, care a sgudiv și sufletește lumea, s'au ivit idei relativ noi, ca d. e. a școlii active. Principiile acestei școlii — repet, relativ nouă — au cuprins teren și la noi producând și mult bine în cultivarea sufletului elevilor noștri, dar și destulă încurcătură.

Vara trecută s'a ținut un curs pedagogic de vară, timp de 3 săptămâni, la Marburg în Germania. Din România a participat la acest curs o profesoară dela un liceu săsesc de fete. Găsesc că este folositor pentru cititorii revistei noastre să dau un extras din ra-

portul rezumativ publicat într'o foaie săsească dela noi. Cititorii vor afla din el, că în Germania e pe cale să se înfăptuească oarecare schimbare, o reînnoire chiar la idei educative de dinainte de războiu.

În săptămâna dintâi, s'au discutat chestiuni generale fundamentale. S'a constatat, că în zilele noastre e tare credința în puterea educațiunii, întocmai ca în secolul al 18-lea. Această credință a produs-o războiul cel mare și ideea născută de el, că e nevoie de o întregă învoire a vieții contra tradiției, contra istoriei. Cei ce conduceau știința educațiunii făcură să renască neumanitarismul individualistic. Între anii 1919 și 1924, mișcarea în privința aceasta era plină de patimă, puterea de creație a copilului era supraprețuită. În anul 1924 a urmat o înnoire: se descoperi din nou limita, până unde se poate merge, lumea pedagogică se întoarce la realitate, căutând să prindă pe om din mijlocul ei, în care se găsește.

Cercetându-se mai deaproape această realitate, s'a dovedit că spațiul de viață, în care omul se poate dezvolta complet, e *poporul*. De aceea problema

educațiunii e pe deoparte *restabilirea legăturii cu trecutul*, pe de alta *cuprinderea în viața cea nouă* nu numai a individului, ci a *întregului neam*.

S'a constatat, tot la acest curs, și diferența între spiritul educației germane pe deoparte și al celei anglo-saxone și romanice pe de alta. Educația germană recunoaște existența simultană a contrastelor în sufletul omenesc, foarte tari în firea germanului, de aceea ea nu are încredere necondiționată față de natură, ca cea anglo-saxonă și romanică, ci numai una critică. Educația germană socotește copilul ca o problemă. Din acest fel de socoteală poate rezulta primejdia, ca educatorul să hărțuească prea mult pe copil, ceea ce pe acesta îl îndispune ață de educator, iar acesta poate fi

cuprins de resignare. Germanul mai e dispus și spre o mare diferențiere în ale învățământului, ceea ce se vede și de acolo, că în Germania sunt în timpul de față 46 tipuri de școli superioare celor primare. Spiritul și înțitic care stăpânește pe German îl face pe acesta să creadă prea mult în metode.

Pentru noi, Români, se desprinde din mișcarea pedagogică modernă a Germanului, postulatul de a clădi educația tinerimii noastre *pornind dela trecutul neamului nostru, cultivând limba curată a lui, lucrând pentru păstrarea calităților și a tuturor obiceiurilor bune strămoșești, în orice manifestație de viață*.

Victor Lazăr

GANDHI.

Războiul economic mondial, urmare a războiului între popoare pe care l-am trăit, înregistrează o etapă din cele mai semnificative pentru viitorul nu numai al capitalismului, cum s'a zis, ci a întregii vieți economice și politice a ambelor continente.

În cadrul acestor manifestări, înfricoșătoarea sguuire a finanțelor Angliei, pare a fi lăsat în umbră celălalt eveniment: momentul politic al „Mesei Rotunde” dela Londra, la care a fost chemat să ia parte Mahatma Gandhi, reprezentantul cel mai puternic, cel mai iubit și, prin aceasta, cel mai temut, al revendicărilor poporului indian.

Ce este Mahatma Gandhi ?

După multele lucrări scrise în Europa și America despre obiceiurile, tradițiile și luptele pentru libertate ale popoarelor indiene — Hinduși și Mohamedani — între cari se citează și cartea lui Romain Rolland: „Viața lui Vivekananda”, a apărut de curând o carte foarte documentată a scriitoarei

germane Franciska Stadenath, care, împreună cu soțul ei, a trăit patru luni în imediata apropiere a lui Gandhi, această personalitate incomparabilă, care este astăzi *marele suflet* al nației sale, după cum arată și numele ce i s'a atribuit de către popor: atman = suflet, maha = mare (Sanscrit).

Autoarea cunoscând limbile sanscrită și arabă, introducându-se în palatele și colibilele Mohamedanilor și Hindușilor și ocupându-se ani de-arândul cu studiul filosofiei și religiilor indice, a putut pătrunde întreaga taină a formidabilei înfruriri spirituale ce exercită Mahatma Gandhi asupra celor peste 300 milioane de Indieni, de care este aproape zeificat.

Ceea ce caracterizează în deosebi viața și activitatea lui Gandhi, este filosofia religioasă, care formează substratul întregii sale acțiuni politice și care se confundă cu însăși ființa spirituală a credincioșilor lui Budha.

Nu violență contra violenței, ci combaterea violenței, prin credință și răb-

dare; dezarmarea violenței adversarului prin tenacitatea credinții în drepturile tale încălcate.

Mahatma Gandhi a cunoscut și percepțele religioase ale Mântăitorului nostru; a pus pe Isus alături de Budha și din contopirea ambelor credințe, a răsărit marea dogmă a non-violenței, a iubirii și a jertfei pentru oameni, predicate de acest conducător, erou și martir al poporului indian.

„Legea iubirii este legea vieții”.

„Puterea iubirii este puterea sufletului și a adevărului”

este una din dogmele propovăduite de Gandhi.

Sunt de sigur și unele percepțe cari par neînțelese contemporanilor și în deosebi Europeanilor.

Astfel, pentru purificarea sufletului, care trebuie să se devoteze educației semenilor și jertfei pentru binele obștesc, Gandhismul prescrie abținerea dela orice alimente ațățătoare: nici carne, nici pește, nici băuturi, iar raporturile dintre bărbat și femeie, reduse la legăturile sufletești dintre frate și soră.

Tot așa de paradocsale par și dogmele: iubire și adevăr, curagiu (nepăsare de primejdii), răbdarea, supunerea și *lupta* pentru libertate, cari puse alături s'ar crede că se contrazic între ele.

Trebuie să se fie însă seamă că este vorba de desiderate idealiste ale unui profet vizionar, ale unui spirit care scrutează tainele unui viitor îndepărtat. Religiiunile au ridicat todeauna bariere în aparență neînălăturabile, spre a sili pe credincioși să râvnească a ajunge măcar în preajma acestor bariere.

Dealtfel, unui asemenea regim de aspră purificare sunt supuse numai anumite localități, „satele model” (*Ashram*), ale lui Gandhi, un fel de colonii, unde familii numeroase trăesc laolaltă în mari căminuri, femeile îngrijind de gospodărie iar bărbații de diferitele lor îndeletniciri.

Produsul câmpului hrănește pe aproape toți locuitorii acestor colonii, cari numără adesea câte 1000 și peste 1000 de suflete.

Se cultivă peste tot bumbacul. *Torsul* bumbacului formează îndeletnicirea de toate zilele a locuitorilor din „Ashram” și se încadrează în marea luptă a lui Gandhi pentru promovarea industriei casnice, liberatoare din birul industriei străine. Bumbacul tors și țesut cu mâna îmbracă pe toți locuitorii coloniilor, iar prisosul se dăruiește săracilor din satele și orașele apropiate.

Torsul este și îndeletnicirea de toate zilele a lui Gandhi însuși, în orele libere ce'i lasă intensa lui muncă spirituală, și întrupează principiul muncii obligatorii pentru toate straturile sociale, dela colibă până la palat, tinzând la combaterea lenei și a destrăbălării, ajutând la ameliorarea stării materiale a claselor nevoiașe și alinând înfricoșătoarea mizerie a numeroasei populații lipsită de orice mijloace. Torsul are și scopul de a da de lucru atâtor suflete care ar trebui să stea cu brațele încrucișate în cele șase luni de secetă arzătoare a anului.

Satele model sînt înzestrate cu școli primare și secundare, având în centrul lor o Universitate Națională. Noile universități indiene se numesc Universitățile *Naționale*, fiindcă limba de predare nu mai este cea engleză, ca mai înainte, ci limba hindustană, care este înțeleasă de populația diferitelor provincii.

Afară de aceste universități, s'au înființat acum în diferite localități colegii universitare, după îndrumările lui Gandhi, cu limba sau dialectul regional al provinciilor respective și cu învățământul practic cu deosebire propriu acelor provincii. Se predă în limbile *Guirati*, *Benares*, *Bengala*, toate fiice ale limbei sanscrite, care nu mai este azi o limbă moartă și nici nu mai este un apanagiu al păturilor culte, ci — cu excepția școlilor de Stat en-

gleze, din ce în ce mai boicotate — în toate școlile celelalte, și începând chiar cu școala primară, copiii învață limba sanscrită.

Toate școlile din satele Gandhiene, sînt înființate și întreținute de partizanii și colaboratorii lui Mahatma

Gandhi, — el însuși nedispunând de de nici o avere, fiindcă întreg avutul și l-a dăruit săracilor.

Într'un număr viitor, voi arăta alte aspecte ale Gandhimului.

I. Constantinescu Delabala.

REFORMATORII ÎNVĂȚĂMÂNTULUI CONTIMPORAN.

Idei și realizări.

de Aurel Pampu

Asistentul Laboratorului de Pedologie
și Pedagogie Experim. al Universității
din Cluj

Multă vreme pedagogia a fost o știință supusă filosofiei. Aceasta dicta principiile fundamentale ale educației și curentele în pedagogie au variat dupăcum au variat și sistemele de filosofie. Aproape toți filosofii erau și pedagogi și toți pedagogii clasici au fost și filosofi. Se credea că e de ajuns ca educatorul să fie pătruns până în adânc de anumite idealuri inspirate de filosofie și că e suficient să aibă o anumită cantitate de cunoștințe, ca munca lui să fie rodnică. Școala bazată pe aceste principii era o școală pasivă, o școală care nu făcea altceva decât încărcă mintea copiilor cu cunoștințe, cari cu cât erau mai multe cu atât erau mai neasimilabile și deci mai nefolositoare. Dascălul pătruns de un anumit ideal filosofic era și el sclavul unor idei, pe cari căutând să le realizeze, devenia autoritar și tiran, iar copilul de o pasivitate și de o docilitate dăunătoare. Dascălul nu era un prieten al copilului și nu era un cunoscător al evoluției sale sufletești, ci un strein de sufletul copiilor, un diletant al ideilor filosofice și un prozelit al cunoștințelor.

Iată de ce pe la sfârșitul secolului trecut, știința educației a căutat să răstoarne edificiul șubred al școlii vechi și să reformeze radical principiile de bază, ale învățămîntului. Prima idee

reformatoare era că educația trebuie să se bazeze pe cunoașterea individualității copilului. Și cum individualitatea copilului este o sinteză de aspecte, cercetătorii diferiți s'au specializat în studiul acestor aspecte.

Astfel mai întâiu de toate, copilul are o individualitate fizică (somatică). Această latură a individualității lui n'a fost studiată de nimeni în cursul celor 20 de veacuri de pedagogie. La sfârșitul secolului al 19-lea au început să studieze fazele de creștere ale copilului și să determine raportul care există între creșterea fizică și aspectele psihice corespunzătoare în viața copilului. Cel mai autorizat cercetător în studiul creșterii la copil este **D-rul Godin**. Pe baza unor măsurători executate în stil mare, el a împărțit creșterea copilului în patru perioade principale cari corespund și anumitor procese psihice: I. dela 0—1 ani; II. dela 2—7 ani (prima copilărie, perioada copilăriei neutre); III. dela 8—15 ani (adolescența sau epoca copilăriei bisexualitate); IV. dela 15—20 ani (epoca pubertății până la maturitate). Fiecare din aceste epoci, atât pe latura fiziologică cât mai ales pe latura psihică, au fost studiate de diferiți pedagogi. Cea mai puțin studiată a fost perioada imediat de după naștere. Intre altele am putea aminti lucrările lui *Preyer*

(„Sufletul copilului“), *Perez* („Primii trei ani ai copilului“), mai nou *Wallon* („Origina caracterului la copil“) etc. etc. Perioada a II. așa numita perioadă preșcolară a fost studiată între alții de *A. Descoedres* („Desvoltarea copilului dela 2—7 ani“) etc. Perioada a III. și a IV. au fost studiate în mod special de americanul *St. Hall* („Adolescența“), de *Mandousse* („Sufletul adolescentului“), *M. Eward* („Adolescența“), de italianul *Marro* („Pubertatea“)... tot așa de *Compayrè*, *Ch. Bühler* și a.

O altă greșală a școlii vechi era, că considera pe copii egal dotați intelectualmente. Clasa era compusă din un număr de copii, cari se prezintă dela natură cantitativ cu aceleași capacități pe cari dascălul le poate desvolta întrebuițând aceleași metode de predare. Impotriva acestui fapt s'au ridicat unii pedagogi moderni și au căutat să determine individualitatea copilului și pe latura intelectuală. Cel mai de seamă cercetător, primul care a pus de altfel bază studiului inteligenței copilului, este **Binet**. El a stabilit așa numita „scară metrică a inteligenței“, cu ajutorul căreia a căutat să clasifice copiii francezi după anumite grade de inteligență. Metoda aceasta experimentală a fost adaptată și aplicată apoi la copilul german, englez, maghiar, român¹⁾ etc. Studiul inteligenței clădit pe sistemul de teste al lui **Binet**, azi prezintă un material vast elaborat de o mulțime de pedagogi și pedologi de seamă. Contribuții de valoare au adus în acest domeniu **Meumann**, care este considerat de altfel și întemeietorul pedagogiei experimentate; **Stern**, continuatorul lui **Meumann** la Institutul întemeiat de acesta la Hamburg. Acesta a contribuit cu un material foarte vast și prețios în ma-

terie de teste pentru examinarea inteligenței. **Claparède** la Geneva stabilește ierarhia tipurilor de inteligență și dă ideea „școlii pe măsură“.

Datorită cunoașterii individualității copilului, școala nouă poate să-și organizeze munca pe baze mai raționale (sistemul de clase pentru înapoiați, pentru copiii dotați cu o capacitate medie-normală și clase pentru copiii eminenți... apoi sistemul orarelor, al programei analitice, etc.). De unde pânăci copilul era un instrument docil pentru o programă supraîncărcată și intelectualistă, de unde pânăci dascălul era pentru copil un stăpân care își impune știința cu autoritatea infailibilă a tiranului, pedagogia cea nouă cere să facă din școală ceva atrăgător și plăcut pentru copil. Acesta are să scape de sub jugul apăsător al dascălului: dintr'un element pasiv și docil are să devină activ și spontan; iar dascălul din urât și nesuferit, va deveni o persoană iubită, care va asculta de trebuințele firești ale copilului și de legile desvoltării lui psiho-fizice. Primul care a accentuat această liberare a copilului de sub tirania apăsătoare a unei pedagogii eronate, a fost **Rousseau**. El a fost însă un apostol al libertăților general omenești. Exaltarea libertății a dus-o și mai departe **Hellen Key**, care ar putea fi considerată cea mai autentică elevă a lui **Rousseau**. Cea care a susținut pentru prima dată și pe temei științific, libertatea absolută, absoluta independență a copilului a fost fiica unei familii din popor, **Maria Montessori**. Prin introducerea libertății absolute a copilului, ea intenționa să stimuleze în cel mai mare grad spontaneitatea creatoare a copilului. Această idee a dus fatal la o altă idee accentuată în pedagogia nouă: aceea a transformării copilului din element pasiv cum era în școala veche, în element activ. Activismul copilului au căutat să-l desvolte mai întâiu prin munca fizică, sau prin munca

¹⁾ Cf. publicațiile Laboratorului de Pedologie și Pedagogie experimentală de pe lângă Universitatea din Cluj: *Inteligența copilului* Vol. I și II.

manuală. Astfel s'a dezvoltat în Germania curentul pentru „școala muncii“ (Arbeitschule — G. Kerschesteiner). Cum însă principiul școalei muncii s'a confundat multă vreme cu principiul dexterităților manuale (Handfertigkeitsunterricht), un cercetător și cugetător francez s'a gândit să formuleze un alt principiu mai general al activismului în școală, care nu cuprinde numai munca fizică ci și pe cea productivă înglobând astfel întreaga spontaneitate creatoare a copilului. Astfel a formulat A. Ferrière și a pus pe baze solide principiile „școalei active“. De unde pe bazele principiului libertății copilului și pe bazele principiului muncii în Germania s'au creat o mulțime de „școale noi“, „școale în aer liber“ (Deutsche Landerziehungsheime — Dr. Lietz), tot așa pe bazele principiului școalei active, legiuitorii caută să reformeze învățământul tuturor țărilor.

Iată cum două idei: aceea a *cunoașterii individualității* copiilor și aceea a *libertății* lor în școală au revoluționat întreaga pedagogie. Numeroase cercetări experimentale, executate în toate țările, dar mai ales în *Germania* (Soșii Stern la Hamburg), în *Austria* (K. Bühler la Viena), în *Elveția* (Claparède, Bovet, Piaget la Geneva), în *America* (Peda-

gogical Seminary la New-York), ... aduc un material uriaș pentru reforma învățământului pe baza celor două principii fundamentale.

La noi în țară Laboratorul de Pedologie și Pedagogie experimentală de pe lângă Universitatea din Cluj¹⁾ de sub conducerea Dlui Prof. Vi. Ghidionescu a întreprins numeroase cercetări cu privire la studiul inteligenței copilului (ex. etalonarea testelor de inteligență la copiii români) în special și la studiul individualității copilului în general.

În ce privește aplicarea principiului libertății și activismului în școală afară de vagi și neisbutite încercări, la noi în țară nu s'au făcut reforme prea radicale, nici nu s'au creat școale speciale. Aplicarea acestor principii se încearcă ici colo parțial și rudimentar prin mijloacele pe cari ni le permit bugetele actuale, precum și starea nu tocmai modernă a școlilor noastre.

1) Facem un apel călduros către toți membrii corpului didactic primar să binevoiască a ne da concursul lor prețios stabilind astfel o diviziune rațională a muncii și o colaborare sistematică a tuturor educatorilor profesioniști. Publicăm în acest scop pe pagina penultimă a copertei „Regulamentul Laboratorului“.

ORGANIZAREA GRĂDINILOR DE COPII DIN BELGIA.

Programele în aceste școli de copii mici sunt bazate pe observațiunile relative la modul de evoluție al copiilor, urmărindu-se:

1. Evoluția fizică; 2. Evoluția mintală; 3. Evoluția afectivă.

Evoluția fizică urmărește dezvoltarea deopotrivă și'n concordanță a tuturor organelor prin: ținută, mers, fugă, mișcări pentru respirație, jocuri libere, jocuri ritmice și cu gesturi.

În privința *evoluției mintale*, copilul este în perioada centrelor de interes concret și de experimentațiuni spontane.

Copilul nu cunoaște ceace-l înconjoară numai prin văz; începe să fie condus de acțiunile tuturor simțurilor sale, deci el este un sensori-motor și un imitativ.

A) 1. Curiozitatea ocupă locul cel mai important la copil. Ea se manifestă la început sub forma timidă sau expansivă — dar ușor devine și speculativă.

Curiozitatea imediat dă naștere la nesfârșite întrebări.

2. Observațiunile unui copil sunt cu totul diferite de ale unui adult. Ele sunt fragmentare, se referă la ele-

mente dintr'un tot, dar cu neputință de a desprinde relațiunile sau să le coordoneze din punct de vedere al unei concepții de ansamblu, bazată pe logică sau analiză.

Cu toate acestea, observațiunile lui sunt sintetice, adică copilul are la început o viziune globală a lucrurilor înainte de a le analiza, dar generalizează cu o repeziclune uimitoare.

3. Imitațiunea, caracteristică acestei vârste, are o valoare biologică și psihologică. Copilul vrea cu orice preț să imite pe oamenii mari.

B) Achizițiile mentale servesc copilului la dezvoltarea inteligenței.

1. Atenția îi permite să urmărească numeroase experiențe chiar la această vârstă și-l ajută să și le întipărească.

2. Memoria prelungește și conservă la rândul ei atenția.

3. Asociațiunea unește diferite experiențe și dă naștere la alte clasificări și la alte achiziții noi.

Pe aceste puteri principale, se sprijină evoluția vieții mintale.

Evoluția afectivă. Copilul este socotit capabil de simpatie și afecție. Printre tendințele extensive cele mai caracteristice în acest domeniu, cităm: instinctul de proprietate și amorul propriu. La această vârstă, încep să se vadă trăsăturile generale ale caracterului său, care este în formare.

Lecțiile, în adevăratul lor înțeles, sunt cu totul interzise în grădinile de copii din Belgia.

Invățământul nu este abstract, factice, convențional. Cititul, scrisul, socotitul sunt cu totul interzise.

Ocupațiunile sunt ușoare și de scurtă durată, căci exercițiile prea grele descurajează și împiedică efortul.

Copilul nu se poate forma fără disciplină; el trebuie să se desvolte în libertate, dar îndată ce această libertate devine dăunătoare pentru tovarășii săi, devine primejdioasă și pentru el; numai atunci se intervine.

Principiile pozitive care se observă sunt:

Că grădinile de copii înainte de toate trebuie să corespundă nevoilor și tendințelor vârstei copiilor.

Se recunoaște necesitatea activității la copii.

Se urmărește satisfacerea tendințelor educative ale copiilor.

Mijloacele care se folosesc spre a se putea ajunge la educația și dezvoltarea punctelor enumerate mai sus, sunt: Exerciții sensoriale după istorioarele morale, ocupațiunile manuale.

Prin urmare, din considerațiunile precedente, direcțiunile de activitate sunt împărțite în cinci părți:

1. Educația fizică
2. Educația practică
3. Educația intelectuală
4. Educația morală și socială
5. Educația manuală și estetică.

Educația fizică cuprinde, în primul rând, observarea strictă a regulilor de igienă preventivă și curativă și în al doilea rând, o mai bună dezvoltare a corpului omeresc; deci vom avea: a) Higiena individuală; b) Alimentația; c) Higiena colectivă.

Pentru a le întări sistemul muscular, a-i înlădia, a le ușura mișcările, în grădina de copii, s'a creat o gimnastică specială, mai cu seamă recreativă, adaptată sub formă de:

1. Jocuri *libere*, apropiate vârstei și dezvoltării lor mintale.

2. Jocuri *organizate* cu material rezistent mai cu seamă pentru cei mici, fără însă a le împiedeca mânuirea lor.

3. Jocuri cu *jucării* cât mai simple, atrăgătoare, educative, colorate cu culori precise și vii.

Din punct de vedere al jocurilor și ținând seama de scopul ce-l urmăresc, este necesar să stabilim o clasificare între ele, deci vom avea:

1. Jocuri *sensoriale*. Copilul s'a jucat mult înainte de a veni la școală, dar acum trebuie ca jocurile să fie distractive, să tindă la o adevărată dezvoltare intelectuală.

2. Jocuri *motorii*. Acestea aparțin jocurile de echilibru, de reflexie, prudență care coordonează sistemul motor al copiilor, jocuri de îndemănare și repeziune.

3. Jocuri de *imaginație*. Inscenarea istorioarelor, tablourilor.

4. Jocurile *sociale* constituiesc un grup foarte important. Copilul este supus regulilor colective, jocuri imitative, (cismărie, fierărie, coșarul, etc.) jocurile mimate.

5. Jocurile cu *tendințe gimnastice* servesc a desvolta corpul, a-i îndrepta ținuta și atitudinile dăunătoare corpului.

6. Jocurile *educative* aparțin mai mult educației intelectuale; ele necesită în general puțină activitate fizică, ele cuprind exerciții mai inteligente, necesită judecată, raționament, reflexie și asociație. Pot fi executate individual sau colectiv; imaginația institutoarei intră în activitate variind și născocind cât mai multe exerciții.

Ca parte practică, sunt *jocurile libere* cu jucării: mingii, cercuri, coardă, rachete, păpuși, etc. și jocurile libere fără jucării. Acestea sunt: jocurile de imitație și imaginație inventate de copii și supravegheate de conducătoare spre a completa și încuraja pe cei timizi și a potoli pe cei prea exuberanți.

Jocurile organizate sunt jocurile cu accesorii ca: mingea, cercul, mingi combinate cu cercuri, bastonul cu clopoței, coarda mare și mică, coarda circulară, etc.

La aceste jocuri se mai adaugă jocurile de cerc însoțite de cântece, melodii populare și acelea create de conducătoare.

Jocurile mimate după istorioarele povestite sau înșcenările unei istorioare ilustrate, sunt variate până la infinit de imaginația institutoarei.

Jocul cu mingea va fi liber pentru copiii dela 3—4 ani.

O minge pentru doi copii, diferite exerciții mai variate; însă aceste jocuri vor fiacompaniate de o melodie

cântată la piano, deci și mișcările vor fi în ritmul muzicii.

Jocurile cu cercul îi învață cum să-1 mănuească urmărind un ritm lent, mai accelerat, flexiunea brațelor, etc. Exercițiile pentru copiii mai mari sunt ceva mai complicate (combinat cu mingi și cercuri).

Jocurile sensoriale care ajută la educația intelectuală.

Pentru dezvoltarea *văzului*. Schimbarea lucrurilor din locul lor, aranjarea copiilor după mărime. etc.

Jocuri cu panglici colorate de diferite lungimi și mărimi.

Pentru dezvoltarea *auzului*. Recunoașterea vocii camaradului său; a cadenței unui cântec; diferite sunete: clopoțel, tropăitul cailor, sonerii, etc.

Pentru dezvoltarea *simțului muscular*. Cu ochii legați să recunoască două sau trei obiecte, recunoașterea îmbrăcăminte, obiecte cu forme diferite, grosimi de hârtie, carton, stofe, pietricele, să le despartă în grupe după formă.

Pentru *simțul termic*: Să recunoască cald, rece, călduț, înghețat; temperatura la umbră și la soare; temperatura unor obiecte, marmora, fierul, lemnul.

Pentru *simțul olfactiv*: recunoașterea florilor după miros; trei flori cu mirosurile diferite; fructe, legume, esențe, gaz, benzină, etc.

Pentru *simțul gustativ*: să se recunoască diferite substanțe după culoare ca: zahărul, făina, sarea, zahăr praf jocurile de-a prăvălia.

Jocurile de *îndemănare*: popicile, discurile, etc.

Educația practică are de scop ca să devie copilul apt și să se ajute el singur sau să ajute pe persoanele din anturajul său. Ea se împarte în două părți:

1. Educația practică *individuală*: Să ajute pe mama în ocupațiunile sale zilnice; în școală să ajute pe institutoarea lui la așezarea și împărțirea jucăriilor și materialului. Să ajute pe camarazii săi.

Zoica Boerescu.
(Va urma).

LECTIE DE GRAMATICĂ LA CL. IV:

Complementul (când?, de când?, până când?, cât timp)?

Corectarea temei făcute de copii acasă. Ce temă aveți de scris? Scoateți caietele! Să văd și eu cum scrieți voi! D-ra învățătoare mi-a spus mie și D-lorn ormaliste că și cei cari nu aveau destulă grijă la scris, au caiete care ți fac plăcere! (Se văd caietele, se fac cu voce tare observațiuni, aprecieri, se dau sfaturi, îndemnuri, etc.).

Acum să văd și ce-ați scris! Să citească cineva propozițiunea în care complementul îl aflăm cu întrebarea unde, și să spuie tot ce trebuie! Ceilalți ascultați ca să spuneți ce uită, sau să îndreptați ce n'a spus bine! Cine a scris o propozițiune mai frumoasă? Copii, să vă osteniți totdeauna să faceți propozițiuni cât mai frumoase, să se cunoască că sunteți școlari în cl. IV, că voi știți mai multe lucruri decât copiii din celelalte clase!

Alt copil să citească propozițiunea în care complementul răspunde la întrebarea până unde.

Să citească cineva din exemplul rămas, numai *singur* complementul. Altul! Altul! Cei aveți de zis, copii? Cu cine împreună trebuie citit complementul ca să putem judecă dacă e bun sau nu exemplul? (cu predicatul) De ce?

Băgați caietele în bancă!

Pregătire. Ca să scrieți exemplele în caiete, ce-a trebuit să faceți? (să ne gândim) Și gândirile noastre ce nume poartă în gramatică? (prop.) Ce fel de prop. sunt exemplele date de voi? (desvoltate) De când știți voi de prop. desvoltate? (de anul acesta) Dar de când ați spus prop. desvoltate, știți? (de când eram mici) Li se amintește jocul „De-a poșta“.

Copii, care prop. le folosim mai mult în vorbirea noastră? (cele desvoltate) De ce oare? (vrem să știm mai mult, să spunem mai multe — acestea au fost răsp. copiilor).

Explicația adăugată. Da, așa este! Noi nu ne mulțumim să știm numai ce face o ființă. De ex. când zicem:

Școlarul lucrează. Ce întrebare ne vine îndată pe limbă? (Copiii spun: ce lucrează, unde lucrează). Ce mai putem întrebă? Cum lucrează, cât timp lucrează, *când* lucrează? Toate verbele acestea cu care spunem ce lucrează, cum lucrează, unde lucrează, etc. ce sunt în propozițiune? (complemente) De ce?

Până acum v'am întrebat tot de lucruri pe care voi le știți.

Anunțarea subiectului. În lecția de azi să ne oprim iar mai mult asupra vorbirii noastre, ca să vedem ce mai putem învăța.

Predare. Eu primesc o revistă scrisă de copiii unei școli primare. Într'unul din numere, un copil povestea o plimbare pe care o făcuseră afară, la câmp. Voi știți cum se numesc compunerile în care povestim ceva: o plimbare, o întâmplare oarecare? (narațiuni).

Copilul începea narațiunea așa:

1. *Am plecat* . . . (se scrie pe tablă, copiii scriu în caietele de clasă).

Cum se numește în gramatică ce-a spus copilul până acum? (prop. simplă) Care e subiectul ac. prop.? (subînțeles) Ce vreți voi să mai știți? (unde, de unde, cum au plecat) Toate verbele cu care ar spune copilul unde, de unde, cum au plecat, ce sunt în propozițiune? (compl.).

Copilul n'a scris nici una din verbele acestea . . . ci a scris *disdedit-minează*. (se completează prop. depe tablă cu ac. vorbă — la fel fac copiii în caietele lor).

Ce-a spus copilul cu vorba aceasta? (când au plecat) Al cui înțeles îl lămurște ac. vorbă? Ce este în prop. deci? (compl.) Cum întrebăm ca să răspundem cu acest compl.? (când). Să notăm ca să ținem minte.

Să vă citesc mai departe.

2. *Am mers. am mers* . . . Completați voi gândirea! (copiii se întrec să facă fel de fel de completări) Completez eu . . . *vreme de un ceas*. Ce știm

acum mai mult, dacă completăm gândirea în felul acesta? (cât timp au mers) Vorbele acestea al cui înțeles îl întregesc? (al pred.) Ce formează toate la un loc? (un compl.) Cum întrebăm când răspundem cu compl. acesta? (cât timp?) (Notăm cu toții întrebarea lasf. prop.).

Vă citesc ce-a scris copilul mai departe în compunerea lui.

3. *Ne-am odihnit puțin.* Să citească cineva sub. prop. (e subînțeles) Altul predicatul! Vorba *puțin* ce ne spune? (cât timp s'au odihnit) Cu care din părțile prop. are o legătură mai strânsă? (cu pred.) Ce este deci vorba *puțin* în prop. (compl.) Cu ce întrebare aflăm complementul acesta? (cât timp). Notăm pe tablă și în caiete!

Citesc mai departe.

4. *Ne-am jucat într'una...* (scriem) Ce întrebare vă vine numaidecât în gând, după ce auziți vorbele acestea? (cu ce s'au jucat, unde s'au jucat? Copilul ne spune până când s'au jucat. Până când socotiți voi că s'au putut juca?)

Până la amiază. (completăm prop. în felul acesta: *Până la amiază, ne-am jucat într'una*) Ce spune copilul cu vorbele acestea? (*până când* s'au jucat) Cărei părți din prop. îi întregesc înțelesul vorbele acestea? (pred.) Ce formează ele, deci? (un compl.) Ce întrebare trebuie să punem ca să răspundem cu ac. compl.? (*până când*) Notăm.

Pauză.

Ca să putem termina lecția, eu am să vă scriu mai departe compunerea, și voi să analizați!

Eu pe tablă, copiii în caiete, scriem următoarele propozițiuni:

După masă, ne-am lungit pe iarba verde.

Am privit mult cerul senin.

După odihnă, joaca a început iar.

Am rămas pe câmp până la asfințitul soarelui.

Să citească cineva gândirile din urmă, din compoziția copilului. Ce sunt toate ac. gândiri? Căutați subiectele în ac. propozițiuni. Să spuie cineva subiectul cu predicatul din prop. I! Alt-cineva, vorbele rămase! Să le citească cineva împreună cu subiectul! Ce bă-

gați de seamă? Să le citească altcineva împreună cu predicatul! Ce observați? (au legătură, întregesc înțelesul pred.) Ce sunt deci? (compl.) Vedeți, ce întrebare se potrivește ca să răspundeți cu primul compl.? (când) La cine ați pus întrebarea? (la pred.)

Am privit mult cerul senin. Care sunt părțile secundare din ac. prop.? (mult — cerul senin) Poate voi știți și numele acestor părți! (sunt compl.) De ce? Spuneți, cum trebuie să întrebăm ca să răspundem cu vorba *mult*? (cât timp).

Se termină analiza cu grija ca întrebările să fie cât mai variate și să dea cât mai mult de gândit copiilor.

Recapitulare. Să vedem, copii, ați băgat de seamă cu ce a sporit știința voastră la gramatică! Ce știți voi mai mult *acum*, decât la începutul lecției? (știm că sunt compl. pe care le aflăm ușor cu întrebările: când, de când, până când, cât timp).

În ce fel de prop. sunt complemente? Ce fel de prop. au fost toate gândirile din narațiunea copilului? (desvoltate) Vedeți... tocmai ce spuneam la începutul lecției — că noi folosim în vorbirea noastră mai mult prop. desvoltate. Ce părți secundare am găsit în toate prop. din compunere? (compl.) Cum aflăm ușor complementele? (întrebând) La cine punem întrebarea? (la predicat) De ce? Altfel cum putem afla dacă părțile secundare dintr'o prop. sunt complemente? (le citim împreună cu sub. și pred.) Și ce trebuie să băgăm de seamă? Cu care din părțile principale ne vine mai ușor să citim compl. (cu pred.) De ce? (fiindcă compl. stau mai totdeauna lângă predicat).

Aplicare. Copiii analizează câteva exemple din cartea de gramatică.

Dau și ei — cât mai mulți — exemple pentru toate întrebările.

Acasă vor scrie patru prop. frumoase în care să fie câte un complement care să răspundă la una din întrebările: când, de când, până când, cât timp?

INDREPTĂRI.

Intr'o țară de veche cultură și cu un învățământ mai organizat decât al nostru, în Belgia, cunoscutul pedagog Decroly, afirma în 1921 că abia 15% dintre copii profită din plin de învățământul primar.

Poate că Decroly exagera, în dorința firească și generoasă de a vedea mai multă grijă îndreptată spre cultura poporului.

Nu frecvența bună sau rea (în Belgia, desigur bună) îl făcea pe Decroly să judece cu asprime școala țării sale, ci numărul imens de copii cari termină școala cu cunoștințe insuficiente și neasimilate, leneși și răi, cu dispreț pentru orice activitate productivă, lipșiți de dorința de a deveni mai instruiți, mai buni, mai folositori.

Fără voie, gândul alunecă spre școala românească.

Școala românească a putut vedea o campanie de construire vrednică de laudă; o înmulțire peste măsură a școlilor care aveau să dea corpul didactic; o sporire a frecvenței care ne dădea speranțele cele mai îmbucurătoare.

Rezultatele? Descurajante pentru că școala noastră n'a cunoscut și în ordinea sufletească, — singura care poate conta, — aceeaș ascensiune.

În multe locuri, școala a rămas un simplu oficiu pentru înregistrarea copiilor instalat cu multe alte oficii ale Statului în clădiri respingătoare, în curți lipsite de frumusețea pe care o dau curățenia și verdețea, un maidan în plus pentru unele mahalale, sau o toloacă în unele sate, în care copii nespălați și neîngrijiți se pot înjura pe'ntrécute și nu învață nimic temeinic.

Smuls de mizeriile vieții din făgașul preocupărilor sale de educator, învățătorul completează în multe locuri tabloul sumbru al școalei-ficțiune.

Școala aceasta ucide națiunea. Dacă vrem să trăim omenește, trebuie să creiem alta.

Peste tot locul trebuie să începem a considera școala drept un cămin, în

care atmosfera altei vieți să se presimțim înainte de a trece porțița școliei.

Albă de curățenie și veselă în cadrul ei de verdețea; atrăgătoare pentru bucurii pe care nimic nu ni le poate face mai pline de farmec; căutată de toți pentru învățătura și îndrumările sale; așa trebuie să fie școala.

O asemenea școală nu se poate face cât ai bate în palme. Ea se poate începe însă oricând și se poate desăvârși în fiecare ceas până să ajungă școala dorită de oricare învățător vrednic.

Mijloacele sunt atât de simple că aproape ne sfiim să le mai înșirăm.

Cu truda noastră și cu voia bună a copiilor și a satului ce nu se poate face pentru înfrumusețarea școalei și pentru transformarea ei într'un colț de paradis, căutat de toți fără 'ntrerupere tot anul?

Intenția D-lui Ministru al Instr. este ca școala să-și îndeplinească rolul ei firesc: să fie a tuturor, casa satului, cercetată și împodobită de toți așa cum se împodobiau altădată altarele, mândria și călăuza satului.

Un învățător ager și instruit, conștient că are de îndeplinit în mijlocul satului un rol dintre cele mai grele și convins că, socotind chiar toate mizeriile vieții sale vieța sa e cea mai nobilă, trebuie să se afle în fiecare sat românesc, povățuitor și tovarăș de muncă al tuturor.

Spre o asemenea școală ideală trebuie să aspirăm. Calea e mai scurtă și mai netedă decât s'ar crede.

Tovarășii de drum și de isbândă sunt cărțile și dorința fierbinte de a face bine.

Condusă de învățători drepti în cugetul lor, nobili în aspirații, învățați și harnici, școala românească va ridica procentul copiilor buni la maximum și se va putea împodobi cu gloria că a regenerat nația.

Dimitrie Goga.

O LECȚIUNE MODEL.

— Poveste adevărată —

Un plic oficial, c'o inscripție tipărită pe dinafară și c'o adresă litografiată înăuntru, îmi aduce înștiințarea din partea Ministerului de Culte și Instrucție, că voi avea să prezidez comisiunea examenului de absolvire la o școală normală de fete. Nu e nevoie să spun la care anume, fiindcă ducrul e indiferent pentru cele ce urmează și în definitiv, pentru că școlile noastre sunt toate ca una. Au trecut câțiva ani deatuncea și mulți din acei cari astăzi odihnesc în cimitire erau în viață și în plină activitate. În plină activitate se afla și directoara școlii în chestiune, pe care o văd cu toată claritatea gândului, deși în momentul de față ochii nimănuui nu o mai pot vedea și nu-i mai pot împrosăta imaginea. Naltă, uscată, c'un aer de sfii-ciune aparentă, dar cât se poate de ambițioasă. Pentru dânsa examenul de absolvire, în școala ei, era o simplă formă; legalizarea unui rezultat pe care l-ar fi putut scri d'inainte. Nu numai că nu concepea să-i cadă vreo elevă, dar toate trebuia să capete note dela opt în sus. Departe de teoria că nouă și zece ar fi rezervate lui Dumnezeu și îngerilor, ea socotia mai degrabă că sunt ale diavolului toate punctele dela opt în jos. Elevele școlii sale erau deci din oficiu eminente și trebuiau să figureze pe tabloul de capacitate printre cele dintâi. De altfel îi părea natural ca și noi, comisiunea, să adoptăm fără șovăire acelaș punct de vedere și de aceea nici nu exagera din cale afară politețele cu noi. Fiindcă nu pot crede că în scopul de a ne câștiga bunăvoința era lingurița de dulceață pe care ne-o servia în cancelarie mai înainte de a intra în sala de examen, și nici aceea pe care ne-o oferia pe urmă. Candidatele bănuiau ceva și ele, că nu păreau prea emoționate. În frumoase și curate costume naționale, defilau pe dinaintea comi-

siunii răspunzând cu curaj întrebărilor de natură foarte generală asupra operei literare fixată de Minister și comunicată lor cu mult înainte; de asemeni — conform regulamentului — desenau pe tablă câte o figură elementară, cu ajutorul discret al profesoarei de desen, care aducea în grabă îndreptările necesare sub ochii îngăduitori ai comisiunii...

Ajunseserăm la ultima probă, aceasta ceva mai serioasă: o lecțiune în fața unei clase de curs primar, asupra unui subiect dat de comisiune cu douăzeci și patru de ore înainte. Aci examenul nu mai avea aceleași proporții de parodie. În mod fatal, lecțiunea își dădea sau nu-și dădea roadele; micile eleve pricepeau sau nu pricepeau. Există o sancțiune automată a iscusinței pedagogice a candidatei, și-aici nu puteam închide ochii așa de lesne și nu ne puteam da la spatele unei așa zise impresii personale.

Această probă finală (presupunând că și celelalte ar fi fost tot probe) avea să producă diferențieri mai sensibile între candidate, deși după părerea directorii cea mai rea notă trebuia ș'aicea să fie tot opt. Comisiunea avea deci să constate competența candidatelor în știința de bază a profesiunii lor viitoare, în pedagogie. Chipul în care răsădesc cunoștințele în sufletul copilașilor, meșteșugul cu care le desvoltă, până la a face din ele un pom roditor din care dânsii săculeagă singuri poamele cu mânuțele lor bucuroase.

Grija tuturor candidatelor — aicea exista o grijă — era să explice materia cât se poate de lămurit și de limpede și în nici un caz să nu cadă în păcatul, pentru care știința pedagogică e neiertătoare: acela de a lansa pe nepregătite o noțiune nouă și a nu respecta cu sfințenie principiul de a

se lega întotdeauna o idee necunoscută de ceva cunoscut.

Era o dimineață de luni de arzătoare și ne făcea multă plăcere să străbatem, pentru a ajunge în clasă, o vastă grădină, ale cărei poteci umbroase nu lăsau să se strecoare decât mărunte și inofensive rotocoale de lumină. Școlărițele, în fața cărora aveau să se desfășoare lecțiile, erau așezate în bănci. Clasa, pe lângă mobilierul ei obișnuit, mai cuprindea o masă înconjurată de scaune pentru Domnul Președinte și onorata comisiune...

Intrarea noastră este salutată de tropăitul destul de viguros al celor douăzeci—treizeci de școlărițe, care s'au sculat în picioare, măsurându-ne cu priviri amuzate. După o clipă, toată lumea este la locul ei și cea dintâi candidată în ordine alfabetică, își face apariția, puțin palidă la față, întinzând Domnului Președinte o foaie de hârtie care tremură în vârful unor degete nervoase. E planul lecției de probă. Îmi arunc ochii să văd subiectul, care era despre „Ștefan Cel Mare“ și nu citesc decât prima frază care vorbea despre pregătirea aparatului apercetiv — ceace — o spun pentru cine nu cunoaște pedagogia — însemnează punerea în legătură a chestiunii cu elemente care să fie familiare clasei.

„Domnișoară, puteți începe“ îi spun candidatei care par că aștepta un semn. Și s'a început după cum urmează :

Fetelor, cum îl cheamă pe tatăl vostru?

O ploaie de nume a fost asvârlită de toate gurițele deodată, în care par că nu se distingea nici un Ștefan.

— Nu așa, spuneți pe rând... adaugă candidata, puțin cam îngrijată.

Și încep să curgă deslușit un șir de nume proprii: Nicolae, Tiberiu, Năstase și încă multe altele, — însă nenorocire! nici un Ștefan.

Candidata e foarte agitată. Dar o rază de nădejde i s'a coborât curând în privire.

— Fetelor, dar pe frații voștri cum îi cheamă ?

O neșansă afurisită. Și de data aceasta, în contra tuturor așteptărilor și a orăcărui calcul de probabilitate, s'au rostogolit toate numele calendarului... afară de Ștefan.

Candidata e complet aiurită. Boabe de sudoare îi luncă pe față. Văzând cum i se surpă temelia lecției și neîndrăznind să sară peste acest început meditat îndelung, nu știe ce să facă. Atunci, înduișat îi șoptesc așa ca să audă :

— Intrebați cum îi cheamă pe verișorii...

După un zâmbet sumar de recunoștință, candidata, întorcându-se repede către clasă, întreabă cu încrederea revenită :

— Fetelor, ia să vedem acum cum îi cheamă pe verișorii voștri ?

După un lung șir de nume variate, care se prelungesc tulburător, se auzi, în fine, din fundul clasei, o voce ascuțită care aducea mântuirea :

— Pe al meu îl cheamă Ștefan !

— Destul, destul — reluă transfigurată candidata, oprind pe cele câteva eleve care încă nu-și declaraseră verișorii. Destul, lăsați-o pe ea să spuie !

— Am spus că-l cheamă Ștefan !

— Așa. Perfect, bravo ție !

Ce-a mai spus pe urma candidata, clădindu-și piatră cu piatră metodică ei construcțiune, nu este prea interesant, după cum n'are cine știe ce importanță să mai relev în ce hal se compromise pedagogia cu astfel de explicații caraghioase de care nu este întotdeauna răspunzătoare numai stângăcia începătorilor. Mai interesant trebuie să fi fost ceace se va fi petrecut în sufletul școlăriței care constata atunci, din laudele primite, că este un merit să ai un văr cu numele de Ștefan. Și îmi închipui ce nimb de distincțiune trebuie să fi îmbrăcat în sufletul ei acel fericit verișor și cât de mult îi va fi ajutat acestuia pentru debuturile lui sentimentale...

I. Petrovici

Profesor Universitar.

SCHIȚĂ MONOGRAFICĂ ASUPRA LUJERDIULUI — SOMEȘ.

(În amintirea unor dragi „scinteiuțe“)

(Continuare)

Istoric. Satul, dacă socotim după numire, trebuie să fie foarte vechiu. Vechiu dacă numirea ar veni din slav. „*lošad*“, vechiu dacă ar veni dintr'un anume „*Lușirdea*“ — strămoș întemeietor. Faptul că Lujerdiul, cu toată vechimea lui, azi nu are mai mult de 220 de fumuri, nu trebuie să ne mire: *satele au o creștere lentă*. Și dacă n'au condițiuni excepționale de dezvoltare, mii de ani trec, fără ca un progres simțitor să le schimbe fața. Așa s'a întâmplat și cu Lujerdiu. N-a fost la o *întretăiere* de drumuri pentruca aglomerația omenească să fie posibilă. N'a avut nici o *mină* sau alt factor de atracție pentru sporul populației. Cu glia lui săracă, n'a putut să asigure traiul decât unui număr mic de populație. Și acest lucru l-a și făcut. Este totuși mult, pentrucă în cartea vieții satelor, avem și din acelea cari n'au făcut nici atât; unele au murit înăbușite de condițiuni vitrege de trai. Este de prisos să fac amintire.

În monografia amintită a județului *Solnoc-Dobâca* *), avem pentru *Lujerdiu* data de 1279. Judecând după această dată, Lujerdiu are o vechime considerabilă. *Tradiția* spune că pe valea „*Ușoțului*“ (sau Oșoțului) „*o fo căși pe „Continit”, pentru-aceea, c-o fost satu uriașilor*“. O altă presupunere populară, leagă satul vechiu de parăul *Bigăului*: „*pe cînd s'au tras oamenii la deal ca să nu-i năvălească apa*“.

Este interesant că mai toate satele au la originea lor o urmă veche. În unele părți această vatră veche de sat ia numirea de „*siliște*“ și e părăsită în urma unei năvăliri *turcești* sau *tătărești*. În sfârșit, poate fi părăsit locul de început al unui sat și în urma unei epidemii: *Ciuma* de ex.

Satul Lujerdiu a fost și el, se zice, înainte vreme pe „*Continit*“ — un podiș înalt înclinat spre valea „*Ușoțului*“. Că această presupunere are vreun fond de adevăr, nu putem ști cu precizie. Poporul are însă credința aceasta. Are deci, și satul Lujerdiu o vatră veche de așezare. De unde putem să nedăm seama că și satele, cu toată milenara lor *imobilitate*, și ele își schimbă domiciliul în cursul vremii, căutând o adaptare cât mai perfectă față de mediu. Acest lucru îl arată și poporul, după cum vom căuta să arătăm în cele ce vor urma.

Spuneam că motivul pentru care satul Lujerdiu și-a schimbat locul de început, nu se cunoaște. Se vorbește de *uriași*. În partea locului această credință a urmelor vechi, omenești, legate de uriași e foarte înrădăcinată și *actuală*. Nu se știe deci, motivul pentru care Lujerdenii au trebuit să și părăsească vatra veche a satului. Probabil că e ceea ce spuneam mai sus: *că în cursul vremii, satul caută o adaptare cât mai perfectă față de mediu, ca orice vietățile de rând*.

Acest lucru ni-l arată și o altă lămurire populară și anume: se spune că satul vechiu a fost mai de-mulț pe „*pîrîu Bigăului* — *pe cînd s'a tras oamenii la deal ca să nu-i năvălească apa*“. În jurul acestei explicațiuni populare, avem de stăruit mai mult, fiind foarte importantă. Și anume, ne arată că suntem într'o regiune ușor *inundabilă*. Amintirea aceasta, numai în apropierea apelor se întâlnește: în bălțile Dunării de ex. Se va zice: dar ce legă

*) cit.

atură are balta Dunării cu regiunea noastră de coline joase și cu un caracter stepic în timp de vară? *In memoria colectivă se perpetuează lucruri cu fond de adevăr.* Nu mai departe, în satul Lujerdiu, nu de mult, am avut moară de apă, la care veniau și comunele vecine ca Lona de ex. Astăzi a pierit și această urmă care arată că apa a scăzut simțitor. Nu numai atât: altădată, o mare parte din suprafața satului era acoperită cu pădure, iar astăzi și pădurea-i dispărută. Clima trebuie să fi fost cu mult mai umedă și un prim factor pentru menținerea acestei umidități trebuie să fi fost și pădurea. Pe măsură ce umiditatea a scăzut, pe aceeași măsură și așezările au coborât treptat, încalcând mai întâiu un *pârâu*, (cazul nostru) apoi însăși *valea*. Ne aflăm va să zică, în prezența unui fenomen *tipic* așezărilor din regiuni ușor inundabile.

De fapt, panta fiind cu totul redusă, apa în caz de ploaie se oprește și acopere suprafețe întinse atingând și satul. (vorbim de un regim umed). De aceea el trebuia să fi fost cât mai sus. Așa se explică cum satul Lujerdiu a fost pe pârâul *Bigăului*, din sus de biserică. Așezarea înainte vreme, era supusă la doi factori destul de temuți: *la năvălirea apei*, și la bătaia vântului. A preferit pe cel din urmă ca mai suportabil, și a evitat creșterea apei. În N. satului (*Groapa Morăului*, sau *Rîtu Birlii*) și astăzi valea Lujerdiului se încovrigă în loc ca o cordea (*meandre*) acoperindu-se în timpul ploilor lungi acest loc cu apă. Atunci înecă fânul și ierburile rămân sub apă. Mulțumită acestui lucru, statistica prevede la comunele din aceste părți, o rubrică specială de „*stuf și papură*“ (*Teoliturul* are de ex. 10 ha. la această rubrică).

În concluzie, satul s'a mișcat. Astăzi tendința Lujerdiului e să îmbrățișeze *valea* ceea ce denotă că, condițiunile s'au schimbat în cursul timpului. Astăzi nu mai trăim nici sub impresia unui loc vechiu locuit de *uriași* — de obicei pe o înălțime — (*iaza mitică* a satelor) nici sub un regim de bogată umiditate. Ultimei faze îi corespunde realismul de astăzi, când omul arată ultima formă de adaptare la mediu. Așa se explică de fapt, tradiția de mai sus. În sprijinul acestei explicațiuni ne vin în ajutor fapte observate *recent*. În deosebi, „*cam de doisprezece ani încoace, e tot cam secetă. În cinsprezece, în șaisprezece, a fost mare secetă. S-o-nschimbat timpurii*“.

Suntem deci în fața unui sat foarte sensibil la orice mișcare s'ar petrece în legătură cu viața lui.

Dela aceste observațiuni, să trecem mai departe spre a urmări în *continuare* dezvoltarea satului Lujerdiu, pe cât ne stă în puțintă. Pe timpul lui *Mihai Viteazu* satul numără *patruzeci* de gospodării abia*) *Maria Rogoian*, dela care am avut norocul să culeg câteva date importante referitoare la satul acesta, spune că mai demult, *numa dela pod încolo, pînă la cela pod erau case***). Astăzi aceste extremități sunt depășite cu mult, fiindcă satul se întinde aproape încă pe atâta dincolo de cele două poduri, (în NW. și E.). Iar ca progres față de trecut, Lujerdiul are astăzi 220 de gospodării, ceea ce însemnează că, fără condițiunile amintite mai sus de dezvoltare *excepțională*, satul a avut o creștere *lentă*.

Acî Mihai Viteazu a ridicat biserică de rit *grecesc* despre a cărei urmă nu se mai pomenește. În legătură cu această biserică, se dă ca probabil că tot aici să fi lucrat și un meșter iconar, *Nicolae Cretanul**). Iar despre biserică de astăzi se spune că ar fi fost făcută de către o fată, aci fiind *pădure mare*. „Din bătrâni, o fată a făcut biserică. O fos pădure mare acoala — ș-a pus icoana Maicii Precistii p-un lemn, pîntu-aceea o făcut-o-acola“. Atâta

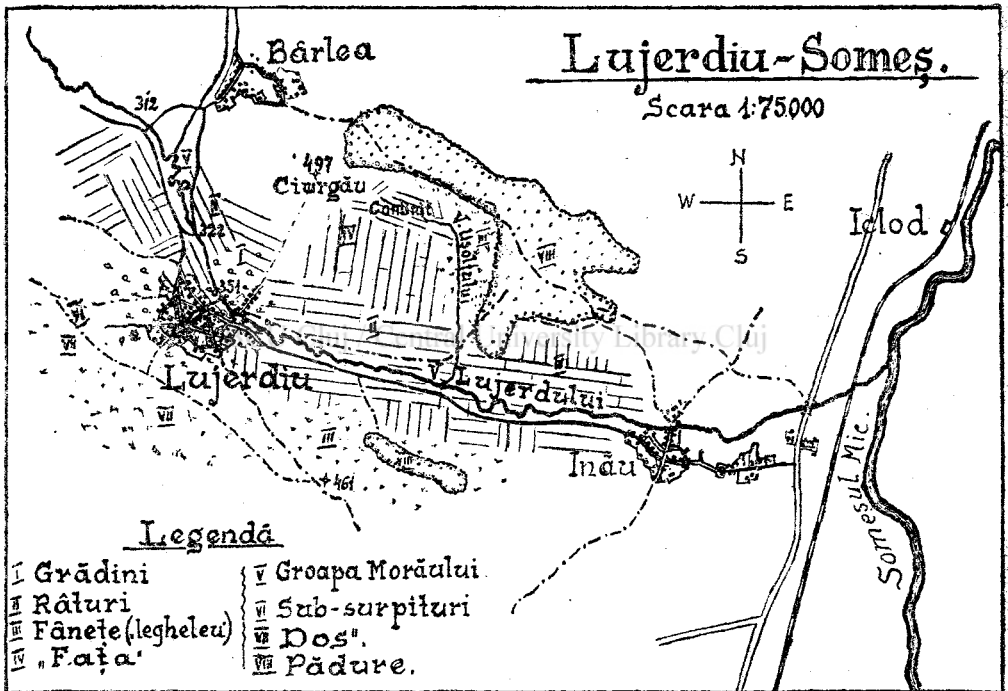
*) V. Kadar József. op. c.; **) V. harta.

***) V. Ștefan Meteș. op. c. p. 114 și același: Ist. Bis. și a vieții relig. a Rom. din Ardeal și Ungaria vol. I. p. 134, 135.

se spune despre biserica de astăzi, zidită din piatră și destul de arătoasă în comparație cu alte biserici din partea locului. Despre ea se spune că ar fi fost unitară (!) — filiala Înălțului (păreera protopopului de astăzi. — După un *Basil Meister* care este scris pe peretele din față. 1684 e data cea mai veche a ei.

În trecut, satul a fost un puternic centru de *iobagi*. Prin aceste părți s'au întâmplat memorabilele lupte pentru drepturile țăranilor din sec. XV. Datorită acestui fapt, satul Lujerdiu trece prin mai multe mâini de *grofi* până când, la 1596 Sigismund Bathori dă lui Mihai Viteazu acest sat care avea pe acel timp abia *patruzeci* de familii.

Satul fusese al lui *Alexandru Kendy* care pierde dreptul de stăpânire asupra lui, devenind *infidel* față de Sigismund Bathori. Cu ocazia aceasta, Mihai Viteazu ridică aici biserica sa ortodoxă**) la care ar fi lucrat și meșterul de icoane amintit mai sus.

Istoricii maghiari susțin că satul a fost *unguresc*, ceea ce nu se dovedește prin nimic, și că datorită lui Mihai Viteazu el devine cu timpul românesc prin *colonizare*. Aceasta nu e adevărat, între altele fiindcă din numirile vechi unguerești, date Lujerdiului, e și „*Losad Wolachalis*“ ***) ceea ce înseamnă că e vorba de un sat *românesc*. Mai degrabă se poate susține că Lujerdiul *românesc* a primit o dezvoltare mai mare din acest punct de vedere pe timpul scurtei domnii a voevodului Țării Românești asupra Ardealului, și că datorită acestui fapt, Lujerdiul este înzestrat cu biserică și meșteri iconari.

Dintre familiile mai vechi se pot aminti *Pelea* (pelești), *Brie* (briești), *Jiman* (Jimeni), *Tătara* etc. Astăzi ca nume de botez predomină „*Ilisie*“, „*Onisie*“, *Anastasiu*“, etc.

**) V. și N. Iorga. Studii și Documente XII p. 280 No. VII și XIII No. 86 p. 252.

**) V. Kádár Jozsef op. c.

C r o n i c a .

Serviciu de informații. — După apariția primelor numere din revista „Satul și Școala” am primit dela cititori mai multe scrisori prin care ne cereau informații de ordin cultural.

Cunoscând nevoile cititorilor noștri, am hotărât să înființăm în revistă o rubrică de informații, în care să publicăm chestiuni de interes general.

Cei cari vor să fie serviți prin corespondență, sunt rugați să ne trimită mărci poștale pentru răspuns.

Putem servi informații de ordin școlar, medical, juridic și militar, grație legăturilor pe cari le avem cu specialiștii în aceste materii din orașul Cluj.

Intrebările cari ni se pun trebuiesc formulate scurte pe puncte, pentru a se putea da limpede toate răspunsurile.

Edison. — Acel care la o vârstă de patriarh a închis ochii în America a fost fără îndoială unul din cei mai mari creatori în domeniul tehnicei, unul din cei cari au răsbunat mai mult asupra naturii dușmane, geniul omenesc care, prin posibilități de legătură între oameni și prin punerea la îndemâna tuturor a plăcerilor artei, a fost cel mai glorios binefăcător al umanității în vremea noastră.

Inventatorul neobosit a fost, în aeelaș timp, un om bun și făcător de bine, care, la fiecare descoperire, s'a gândit înainte de toate la cât pot folosi semenii săi din noua taină pe care a smuls-o materiei mute și oarbe. O viață de o puritate de cristal a fost neconținut legată de activitatea vrăjitorului științific care n'a cunoscut odihna.

Cei cari fac deosebire între însușirile sufletești și datoriile morale, arogându-și privilegiul de a fi mai răi decât alții fiindcă decât alții se simt sau se cred mai deștepți, ar putea lua exemplul da la americanul simplu și modest, căruia totuși în în orice oraș de cultură un monument ar trebui să dovedească recunoștința față de măreția lui fapta. (N. Rom.)

Inscrierea învățătorilor la Universitate. — Ministerul Instrucțiunii având în vedere că s'a desființat secția pedagogică universitară și că normaliștii își pot echivala studiile normale cu cele ale liceului, a stabilit condițiile în care se pot face aceste echivalări.

Învățătorii și învățătoarele, absolvenți ai școalelor normale cu șase clase, cari doresc să urmeze cursuri universitare, vor depune următorul examen de diferență, după programa analitică a liceului din anul 1929 și anume: la limbile elină, latină și germană, materia din întregul liceu; geografia fizică de cl. IV-a și cea economică din cl. V-a; matematicile: algebra de clasele a IV-a și a V-a, trigonometria și mecanica de cl. V-a; științele naturale; noțiuni de biologie de cl. VII-a.

Acest examen de echivalare se va depune la București în cursul lunei Aprilie 1932. Library Cluj

Cei ce vor reuși, se vor putea prezenta la examenul de bacalaureat din sesiunile următoare, dimpreună cu absolvenții liceului.

Reorganizarea cercurilor culturale. — Ministerul Instrucțiunii a trimis tuturor revizoratorilor și subrevizoratorilor școlare un ordin circular, cu privire la reorganizarea cercurilor culturale.

Activitatea acestor cercuri nu trebuie să se mărginească numai în cadrul strâmț al școlii, ci trebuie extinsă pentru întregul sat, în care cercul își ține sediințele.

Pe lângă conferințele ce se vor ține între membrii cercului, se vor organiza coruri de copii sau de flăcăi și fete, lecturi, teatru, întreceri de jocuri și costume naționale, expoziții de lucrări de mână, etc. etc.

Fiecare cerc cultural va cuprinde un număr de 9 comune, astfel ca să poată veni rândul fiecăreia dintre ele de a se manifesta odată pe an.

Adunarea cercului cultural se va ținea în ultima Duminecă a fiecărei luni și în

ultima Duminecă dinaintea sărbătorilor Crăciunului și Paștelor.

Revizorii și subrevizorii școlari vor organiza conferințe cu subiecte în cea mai strânsă legătură cu învățământul, iar pentru conferințele populare subiectele vor avea un caracter regional, referindu-se la industria casnică sau cultura pământului din regiunea respectivă.

*

Consiliul General de Instrucție. —

La Ministerul Instrucțiunii s'au totalizat voturile și rezultatele alegerii candidaților din învățământul primar, pentru Consiliul General de Instrucție, fiind proclamați aleși următorii: D. V. Ţoni, L. Mrejeriu, Tr. Şuteu, N. Siminovici, T. Iacobescu, P. Jumanca, P. Pucleanu, P. Sfeclă, Virgil Pop, Fl. Cristăescu, T. Geantă, L. Dobrian, Nic. M. Marschal, Elena Nicolaide, Sevasta Dimitriu.

Consiliul fiind convocat pentru alegerea membrilor în Consiliul Permanent, din partea învățământului primar au fost propuși: D. V. Ţoni și T. Iacobescu. Rămâne ca D-l Ministru N. Iorga să întărească alegerea făcută de Consiliul General de Instrucție.

*

Masa din clasă. — Aceasta poate fi socotită locul de comandă al învățătorului. Așezată pe un postament, dă puțință învățătorului ca să aibă dintr'o privire pe toți copiii din clasa sa, observându-le mișcările, îndemnându-i la muncă, supraveghindu-i numai cu ochii.

Unii învățători au obiceiul să se plimbe dealungul clasei în sus și în jos, obosind privirea elevilor, slăbindu-le atențiunea. Sunt și învățători, în-deosebi învățătoare, care nu se ridică aproape toată ziua de pe scaunul așezat în fața mesei. Cei mai pricepuți învățători rămân în fața băncilor, în picioare, pentru a putea supraveghia mai bine pe copii și a-i putea urmări cu prilejul predării lecțiilor.

Masa din clasă este un obiect de

seamă pentrucă pe ea așează învățătorul registrele, materialul didactic pe care-l utilizează în ziua aceea. În ser-tarul mesei, în școalele cu puțin mobilier, învățătorul păstrează registrele, caietele copiilor, manualele după care predă, materialul didactic necesar zilnic, cretă colorată, etc.

Dacă doriți să vă faceți o judecată despre rânduiala dintr'o clasă, priviți atent masa învățătorului, cercetați ser-tarele ei!

Cei cari prețuiesc frumosul și voiesc să-l cultive și la copii, vor avea tot-deauna pe masă un vas cu flori proas-pete și cu gust aranjate. În vremea florilor de câmp și de pădure, podoaba catedrei va fi dovada dragostei copiilor pentru învățător și a gustului estetic deprins dela el.

*

Moartea Profesorului Virgil Bărbat. — *Facultatea de Litere a Universității din Cluj pierde prin moartea prematură a Prof. Virgil Bărbat, pe unul dintre cei mai distinși profesori ai ei.*

Profesorul Virgil Bărbat, pe lângă pregătirea sa științifică câștigată în lungi ani de studiu la Universitățile din apusul Europei și în America, eră în-zestrat de bunul Dumnezeu cu darul rar al împărtășirii cunoștințelor ca și fostul său prieten Vasile Bogrea, o altă podoabă a sufletului și științii românești.

Orele de la Seminarul de Sociologie, cursurile sale dela catedră și în deosebi conferințele ținute în cadrul Extensiunii Universitare al cărui organizator și președinte a fost, l-au consacrat ca învățat profesor și talentat conferențiar și popularizator al științii societății.

Studentii cari îl adorau, pe lângă descifrarea mecanismului de funcționare a societății contemporană, au primit dela acest magistru o nespusă dragoste pentru cultură și dor de luptă pentru principiile adevăratei democrații, cât și pentru idealul unei vieți închinată științii și binelui uman.

Conducătorii acestei reviste, foști elevi ai regratatului profesor, au convingerea, că din sămânța învățaturii sale aruncată cu atâta dărnicie în sufletele generației tinere, trecută — în prima decadă după Unire — prin Universitatea din Cluj, vor răsări în scurtă vreme roadetele dorite de El, atât pe terenul culturii cât și al vieții sociale.

Prin paginile acestei reviste, vom cerca să strecurăm în sufletul învățătorimii dela sete îndemnurile primite dela El și să propovăduim pilda vieții lui închinată până la jertfiresc de sine ridicării poporului nostru prin cultură.

Fie-i memoria bine cuvântată!

*

Colaborare. — În numărul viitor al revistei vom publica articolele d-lor Liviu Rusu, C. Daicovici, conferențieri universitari și un articol dela un profesor italian despre **Ricardo Radice**, mare pedagog al Italiei.

Din partea dlui prof. Simion Mehedinți, fost Ministru al Instrucțiunii am primit o scrisoare de îmbărbătare, asigurându-ne, când timpul îi va permite, că ne va sprijini și prin scrisul luminat al D-sale. — Îi mulțumim.

*

Din galeria marilor pedagogi. — Atragem atenția cititorilor asupra ideilor cuprinse în articolul dlui Dr. Od. Apostol, despre pedagogul Sanderson.

Învățătorii cari au participat la cursurile libere din vara aceasta, ținute la Cluj, vor retrăi orele de încântare sufletească când dl prof. S. Mehedinți a expus, cu verva-i cunoscută, viața și opera acestui pedagog.

*

Examenul de definitivat. — Asupra acestei importante probleme deschidem anchetă între cititorii revistei noastre, rugându-i să răspundă motivat la următoarele:

1. Intrucât pregătirea pentru acest examen a contribuit la îmbogățirea cunoștințelor Dv.;

2. Ce greutăți ați întâmpinat la trecerea acestui examen;

3. Când să se ție ție acest examen (după câți ani de funcționare);

4. Cine să facă parte din comisia de examinare;

5. Ce rost să li se creeze celor ce nu vor trece, după trei prezentări, examenul;

6. Ce propuneri aveți de făcut pentru mai buna organizare a examenului.

Răspunsurile motivate, nu vor depăși patru pagini cvart.

*

o sărbătorire. — Poetul Octavian Goga a implinit 50 de ani. Ardealul, desbrăcat de considerente politice, ar trebui să-l sărbătorească în toate colțurile sale, căci acest scriitor a fost talmăcătorul în versuri înaripate a durerilor și aspirațiilor sufletului ardelean din vremuri de restriște.

Noi sfătuim pe cititorii revistei noastre să organizeze atât la școalele lor, cât și în cadrul cercurilor culturale o comemorare cât de modestă închinată poetului pătimirii noastre, povestind viața lui de scriitor și citind din opera sa plină de avânt.

*

Din viața pădurilor. — D-l prof. Tr. Mager, din Arad, cunoscut iubitor de drumeție, și organizator de excursii în Munții Apuseni, a întocmit un sugestiv tablou despre starea jalnică a pădurilor din ținutul Hălmeagului, defrișat fără milă, de lăcomia societăților forestiere.

Acest tablou poate servi, în ținutul păduros, ca document convingător, ce-grije trebuie să poarte pentru această avuție națională, cei însărcinați cu administrarea pădurilor.

Pentru învățătorii el poate servi ca mijloc de cultivare a dragostei pentru pădure. La cerere d-l prof Mager îl trimite, prin Revizoratele școl., gratuit școalelor primare.

(I. C.)

Regulamentul

de activitate al Laboratorului de Pedologie și Pedagogie experimentală al Universității din Cluj.

1. Scopul Laboratorului este să studieze prin metode experimentale dezvoltarea fizică și sufletească a copilului, în vederea concluziilor pedagogice și didactice.

2. Realizarea acestei activități se face prin cercetări executate în cadrul Laboratorului, în școli și prin publicarea rezultatului cercetărilor de valoare.

3. Cercetările întreprinse de către membri înscriși ai Laboratorului vor fi conduse de către director și personalul științific.

4. În cadrul Laboratorului pot fi înscriși două categorii de membri :

I. Membri interni și II. Membri externi.

1. *Membri interni* se consideră studenții înscriși la Facultatea de filosofie și litere, cari frecventează ședințele Laboratorului, iau parte activă la ele, precum și cei cari întreprind lucrări cu caracter științific în vederea tezelor de licență sau doctorat. În ședințele oficiale ale Laboratorului, membrii interni sunt obligați la lucrări și discuțiunea lor, familiarizarea cu metodele de cercetare și la mănuierea aparatelor.

II *Membri externi* se consideră :

a) Toți foștii membri interni ai Laboratorului, cari au luat cândva parte activă la lucrările lui.

b) Membri ai corpului didactic primar, normal sau secundar, cari n'au fost mem-

bri interni, ci doresc a lua parte activă, colaborând cu Institutul prin cercetări personale, statistici, anchete pe bază de chestionare, măsurători, etc. Aceasta pentru a se ajunge la o organizare sistematică a lucrărilor și a se putea garanta caracterul lor științific.

5. Cercetările științifice ale Laboratorului, atât ale membrilor interni, cât și ale celor externi, se vor publica în marginea posibilităților.

6. Membrii externi ai Laboratorului, cari vor să întreprindă cercetări personale, din inițiativă proprie, sau din inițiativa însăși a Institutului, sau doresc să ne împărtășească diferite materiale de observație obținute în cadrul profesiunii, prin comunicări etc., le vor putea face pe baza îndrumărilor și sub controlul Laboratorului.

7. Membrii externi trebuie să achite odată cu cererea de înscriere și o taxă anuală de Lei 50.

8. Institutul pune la dispoziția atât a membrilor interni cât și a celor externi ca bibliografie pregătitoare pentru introducerea în metodele de cercetare, biblioteca Laboratorului, a Seminarului Pedagogic Universitar, precum și publicațiile de până acum ale Institutului.

Director :

Vl. Ghidionescu.

Cărți de citire

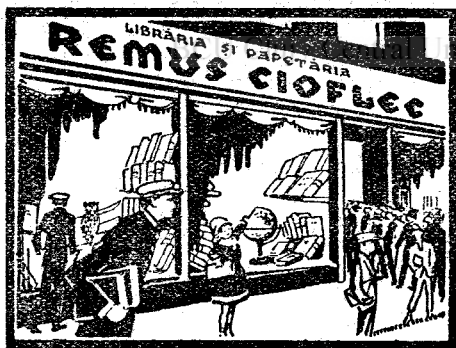
pentru clasele II, III, IV, V și VI
Geografiile pentru clasele III și IV

de

Const. Iencica și Dimitrie Goga

Se pot procura dela următoarele librării din Cluj :

Librăria »Invățătorilor«, — Librăria »Cioflec«, —
Librăria »Ardealul«, — Librăria »Onișor«, —
Librăria »Vasiu«, — Librăria »Cartea Românească«

Comandați-vă cărțile, registrele,
rechizitele școlare și de cancelarie

dela

Librăria R. Cioflec, Cluj

Strada Universității 3

La toate comenzile arordă 20%
rabat. Cereți catalogul!

Constantin Iencica

Luminătorii satelor (antologie) Lei 30

Insemnările unui învățător Lei 50

Se pot cere dela Redacția revistei

Prețul 15 Lei.